

פרשת וישב ויט כסלו תשפ"ג – איך לשנות את העולם?

1. **רמב"ם תשובה ג,ד:** צריך כל אדם שיראה עצמו כאילו חציו זכאי וחציו חייב. וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב. חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה וגרם לו השחתה. עשה מצוה אחת הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה **בראשית לז, כא:** וישמע ראובן ויצילהו מידם ויאמר לא נכהו נפש – **ויקרא רבה לד, ט:** למדתך תורה דרך ארץ שכשיהא אדם עושה מצוה, יהא עושה אותה בלב שמח, **שאלו היה ראובן יודע שהקב"ה מכתוב עליו 'וישמע ראובן ויצילהו מידם' - היה טוענו ומוליכו אצל אביו ...** לשעבר היה אדם עושה מצוה והנביא כותבה ועכשיו אדם עושה מצוה, מי כותבה? אליהו ומלך המשיח והקב"ה חותם על ידיהם כדכתיב (מלאכי ג): 'אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו'. **יפה תואר:** איך אדם כמו ראובן לא יעשה הטוב למען הטוב ויבקש סבה אחרת לזה?

2. **כט, לב:** ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה ה' בעניי כי עתה יאהבני אישי - **ברכות ז, ב:** 'ראובן' - אמרה לאה: ראו מה בין בני לבן חמי [עשו], שהיה בן חמיה: דאילו בן חמי אף שמדעתו מכר בכורתו ליעקב, בכל זאת 'וישטם עשו את יעקב' ... ואמר 'יעקבני זה פעמים', ואילו בני שעל כורחו לקח יוסף את בכורתו, בכל זאת לא קנא בו, [ואדרבה] 'וישמע ראובן ויצילהו מידם'.

בראשית לז, כב: ויאמר אלהם ראובן אל תשפכו דם, השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשלחו בו, למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו – **רש"י:** רוח הקודש מעידה על ראובן שלא אמר זאת אלא להציל אותו, שיבא ויעלנו משם. אמר: אני בכור וגדול שבכולן, לא יתלה הסירחון אלא בי.

שם כט: וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו: וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו ואני אנה אני בא – **רש"י:** ובמכירתו לא היה שם, שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו. דבר אחר: עסוק היה בשקו ותעניתו על בלבול יצועי אביו.

צור המור: אחר שראובן ידע כוונת אחיו שהייתה רעה להרגו, איך הלך לו והניחו בין האריות והדובים? אולי אם היה שם היו מרחמים עליו או היו חולקים לו כבוד [כבכור] כדין התורה? ובענין שבהליכתו סבב כל זה - עד שלזה קרע בגדיו במר נפשו כמו שקורע על מתו.

3. **בראשית לז, כד:** וישליכו אתו הברה והבור ריק אין בו מים - **רש"י:** ממשמע שנאמר 'והבור ריק' - יודע אני שאין בו מים ומה תלמוד לומר 'אין בו מים'? מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו. **אור החיים:** לפי שהאדם בעל בחירה ורצון ויכול להרוג מי שלא נתחייב מיתה, משא"כ חיות רעות לא יפגעו באדם אם לא יתחייב מיתה לשמים, והוא אומרו ויצילהו מידם – פירוש מיד האדם הבוחר.

לקוטי שיחות ל/297: במה שהעיר ממה שכתב האור החיים אשר בעל בחירה יכול להרוג גם מי שלא נתחייב מיתה בידי שמים ... יש לומר שהוא על דרך העומד במקום סכנה שאעפ"כ תלוי רק בפס"ד מלמעלה [שיכול להיענש על חטא קטן]. והסכנה גדולה יותר מבעל בחירה מאשר בעלי חיים, שעליהם נאמר ומוראכם וגו', ולכן מספיק גם זכות קטן [להינצל מהם, אבל מאדם הבוחר צריך זכות גדולה].

4. **פירוש יפה תואר על המדרש שם:** ראובן לא התווכח עם אחיו, כי פחד פן ימנעוהו ובקש תחבולה להצילו מידם. אבל אלו היה ידע מה שהקב"ה מכתוב עליו אז קם ביד רמה נגדם ...

שיחת מקץ תשלד: כשיהודי מדליק נר חנוכה אחד, **פועל חינוך בכל העולם כולו.** ומצינו דוגמה לזה בפרשת השבוע: תמוה לשם מה מספרת התורה אריכות הדברים אודות פרטי החלומות של השרים ופתרונם על ידי יוסף, והרי נוגע רק כללות העניין שפתר חלומות? ובכלל: מה זה עניינו? הרי אין זו אשמתו שהם נמצאים בבית הסוהר ומה גם שהם חברים של השר הרשע שהשליכו לבית הסוהר?

מכאן הוראה נפלאה בעניין החינוך: למרות שיוסף היה במצב כזה שנגרם לו עוול נורא שנמכר למצרים, ובמצרים גופא הושלך לבית הכלא על לא עוול בכפו, וגם אצל השרים לא היה מצב של פיקוח נפש, אלא בסך הכול מצב רוח לא טוב. בכל זאת היה אכפת ונוגע לו המצב שלהם ושאל 'מדוע פניכם רעים היום' בגלל ספק ספיקא שמא יוכל לעזור להם. שכן בראותו בריה של הקב"ה במעמד ומצב שאינה בשמחה, הנה כיון **שהוא!** ראה זאת - הרי זו הוכחה שזה עניין השייך אליו ולכן מיד השתדל לעזור. וכאן רואים איך שבכוחה של פעולה להשפיע על כל העולם: מכך נשתלשל כל המשך המאורעות עד שיוסף פתר חלומות פרעה ונתמנה למשנה למלך, והרי זו טובה עבורו עצמו, אבל ע"ז הציל כל העולם מהרעב. ועל אחת כמה וכמה כשמדובר אודות פעולה של מצווה בהדלקת נר חנוכה, הרי בוודאי צריך לחפש יהודי נוסף שידליק אור בביתו וישפיע על כל העולם.